

WATAN TÚSINIGINIŃ PSIXOLOGIYALIQ HÁM SOCIALLIQ TÁREPLERI

Elmira Mambetiyarova

Qaraqalpaqstan Respublikasi Xojeli rayoni 24-sanli mektep oqitwshisi

Sayatxan Joldasbaeva

Ozbekistan mamleketlik korkem oner ham madeniyat instituti Nukus filiali Baqsishiliq dastanshiliq qaniygeligi 1-kurs studenti

Annotatsiya: *Bul maqala watan túsiniġin psixologiyaliq hám socialliq táreplerinen sáwlelendiriwge qaratılġan. Watan sózi tek gana geografiyaliq aymaq emes, al insanniń jeke, ruwxiy hám jámiyetlik ómirindegi áhmiyetli quramlıq bólegi sipatında qaraladı. Maqalada watansúyiwshilik, milliy ózligimiz, mádeniy miyras hám jeke identifikaciya arqalı watanga baylanıshlıqtıń insan psixologiyasındaǵı ornı tallanadı. Bul maqalada watanniń shaxs ómirindegi socialliq hám psixologiyaliq áhmiyeti, onıń mádeniy, tariyxıy hám ruwxiy kórinisleri, sonday-aq, watansúyiwshiliktıń jámiyette qalay qalıplesiwi hám rawajlanıwi úyrenedi.*

Tayanish sózler: *watan, milliy ózlik, watansúyiwshilik, psixologiyaliq identifikaciya, socialliq tájiriybe, mádeniy miyras*

KIRISIW

Watan hár bir insan ushın ózine tán hám biytákirar túsiniq bolıp esaplanadı. Bul sóz tek ġana tuwilgan yamasa ósken jerdı bildirmeydi, al onda insanniń shaxsı, sezimleri hám socialliq identifikaciyası sáwlelendiriledi. Watan túsiniġi insanniń ishki dúnyası hám sırtqı ortalıq arasındaǵı baylanıstı anlatadı. Bul túsiniq shaxstıń ózin-ózi ańlaw, jámiyetke salıstırǵanda óz ornın belgilewde úlken áhmiyetke iye.

Watan túsiniġiniń psixologiyaliq tárepleri

Watan psixologiyaliq jaqtan shaxstıń identifikaciyası menen baylanıslı. İnsan ózin qay jerge tiyisli ekenligin biliw arqalı óziniń qádirin hám maqsetlerin anıqlaydı. Bul process identifikaciya dep ataladı hám ol shaxstıń psixologiyaliq rawajlanıwında áhmiyetli orın tutadı. Watanga bolǵan muhabbat, yagniy watansúyiwshilik, ádette, balalıqtan baslap qalıpleseı. Bul proceste shańaraq, mektep, socialliq ortalıq úlken tásir kórsetedi. İnsan ózin watanına tiyisli seziniwi menen, ol ózin qorgalğan hám qáwipsiz sezedi. Bul bolsa, óz gezeginde, insanniń jeke hám socialliq rawajlanıwına unamlı tásir kórsetedi.

Watan hám milliy ózligimiz:

Watan túsiniġi milliy ózlikti qalıplestiriwde úlken áhmiyetke iye. Milliy ózlik insanniń óz milleti, mádeniyatı, tili hám dástúrleri menen baylanıshlıǵın bildiredi. Bul ózliktiń qalıplesiwi bolsa tiykarınan tárbiya, bilimlendiriw hám socialliq turmıs arqalı ámelge asırıladı. Watan, mádeniy hám tariyxıy dástúrler arqalı, shaxstıń ózin-ózi ańlawı hám óz mádeniyatı menen maqtanıwına járdem beredi. Bul óz náwbetinde insanniń socialliq belsendiligin arttıradı hám ol óz milletine paydalı bolıw tilegin oyatadı.

Mádeniy hám tariyxıy miyrastıń áhmiyeti

Watan túsiniǵı insannıń mádeniy hám tariyxıy miyrası menen baylanısı arqalı da túsindiriliwi múmkin. Hár bir millet ózine tán mádeniy miyras hám tariyxıy waqıyalarga iye bolıp, bul miyraslar shaxs ushın úlken áhmiyetke iye boladı. İnsan óz watanınıń mádeniy miyrası menen maqtanıw, ótmishti biliw hám onnan sabaq alıw arqalı óz ómirine mazmun qosadı. Bul bolsa shaxstıń psixologiyalıq turaqlılıǵın támiyinlewge járdem beredi. Mádeniy hám tariyxıy miyrastı ańlaw arqalı, insan óz watanına húrmet hám muhabbat penen qaraydı hám bul sezimler oǵan jámiyetlik turmısta qatnasıwda motivaciya beredi.

Watansúywshiliktiń sociallıq tájiriybesi

Watansúywshilik - bul insannıń watanına bolǵan muhabbatı hám húrmetin kórsetiwshi sociallıq tájiriybe. Bul tájiriybe insannıń jámiyette qanday ornın tabıwın hám onıń jámiyetke qosqan úlesin belgileydi. Watansúywshilik, ádette, shańaraqlıq qádiriyatlar, bilimlendiriw mákemeleri hám sociallıq iskerlikler arqalı qalıpleseı. İnsan óz watanı ushın paydalı isler islew arqalı óziniń sociallıq juwapkershiligin sezedi hám bul oǵan ózin jámiyettiń bir bólegi sıpatında seziniwge imkan beredi.

Watan hám insannıń jeke identifikaciyası

Watan tek ǵana shaxstıń geografıyalıq ornı emes, al onıń ishki identifikaciyası hám ózin-ózi ańlawına da úlken tásir kórsetedi. Hár bir insannıń watanına baylanıslı sezimli baylanısı bar. Bul sezimler ózin qay jerge tiyisli seziniwden kelip shıǵadı hám bul process tiykarınan balalıq dáwirinen baslap qalıpleseı. Óz watanı haqqında unamlı pikirler qalıplesken adam óz turmıslıq baǵdarın belgilewde ózin jáne de isenimli sezinedi.

Máselen, insan óz watanınıń tariyxın biliw hám óz mádeniyatın ańlaw arqalı ruwxıy ósiwge erisedi.

Watanǵa baylanıslılıq hám psixologiyalıq qáwipsizlik

Psixologiyalıq izertlewler sonı kórsetedi, insan óz watanı menen baylanıslı bolganda, psixologiyalıq turaqlılıq hám qáwipsizlik sezimi kúsheyedi. Bul process "ózin tiyislilik" hám "sociallıq qollap-quwatlaw" sezimi menen baylanıslı. İnsan óz watanınıń mádeniyatı, qádiriyatları hám dástúrleri arqalı ózin qáwipsiz hám turaqlı sezinedi. Bunday qáwipsizlik sezimi insannıń ruwxıy salamatlıǵın bekkemlewge hám jeke ómirindegi tabıslarına tásir etedi.

Watansúywshiliktiń tárbiyadaǵı roli

Tárbiyanıń bas maqsetlerinen biri watansúywshilikti qalıplestiriw bolıp tabıladı. Balalarǵa Watandı súyiw, onıń tariyxın biliw hám qádiriyatların qádirlew tárbiyanıń áhmiyetli tárepleri esaplanadı. Bilimlendiriw mákemelerinde, shańaraqta hám basqa sociallıq ortalıqlarda watansúywshilikke baylanıslı tálim beriw insannıń sociallıq hám psixologiyalıq rawajlanıwına úlken tásir kórsetedi. Watansúywshiliktiń qalıplesiwi balalıqtan baslap, hár qıylı sociallıq tájiriybeler arqalı júzege keledi. Máselen, bayramlar, mámleketlik simvollar hám tariyxıy waqıyalar bul processtiń bir bólegi bolıp esaplanadı.

Watannıń sociallıq jámáát ushın áhmiyeti

Watan tek ǵana shaxs ushın emes, al pútkil jámáát hám jámiet ushın da úlken áhmiyetke ie. Ol jámiyetti birlestiriwshi faktor bolıp, sociallıq birlik hám tilekleslikti bekkemlewge járdem beredi. Watannıń ulıwma qádiriyatları, úrp-ádetleri hám mádeniy

miyrası jámáát aǵzaların birlestiredi hám ulıwma maqsetlerge erisiwde qatnasıwǵa xoshamet beredi.

Watanǵa bolǵan muhabbat hám qıyınshılıqlarǵa shıdam beriw

Insan óz watanına bolǵan muhabbatın sınaqlardan ótkende kóbirek ańlaydı. Tábiyiy apachılıqlar, ekonomikalıq qıyınshılıqlar yamasa sociallıq kelispewshilikler waqtında adamlar óz watanına sadıqlıqtı kórsetiw arqalı olardıń ruwxıy kúshin bekkemleydi. Psixologlar bul procesti "dawam etiw sezimi" dep ataydı, yaǵnıy adamlar qıyınshılıqlardı sheshiw ushın birlesedi. Bul birlesiw procesi insanniń óz watanı menen baylanısın bekkemleydi hám onıń sociallıq qábiletlerin rawajlandıradı.

Watanǵa múnásibet hám globallasıw

Globalıasıw dáwirinde watan túsiniǵi ózgerislerge ushıramaqta. Dúnya boylap integraciya processleri hám xalıqaralıq qatnasıqlardıń rawajlanıwı sebepli insanlar arasında milliy identifikaciya hám mádeniy baylanıslar jańa kórinislerge ie bolmaqta. Sonıń menen birge, globallasıw watan túsiniǵiniń hálsizleniwine de alıp keliwi múmkin. Bul jaǵdayda, milliy qádiriyatlardı saqlaw hám oqıtıw ayrıqsha áhmietke ie. Insanniń Watanına bolǵan sadıqlıǵı hám húrmeti global ortalıqta da óz ornın joǵaltıwı ushın, mádeniy hám tariyxıy miyrastı saqlap qalıw zárúr.

Juwmaq

Watan túsiniǵi insanniń jeke, mádeniy hám sociallıq turmısındaǵı áhmietli quramlıq bólegi esaplanadı. Ol insanniń ózin-ózi ańlaw, milliy ózin-ózi qalıplestiriw, jámiyetlik iskerlikte qatnasıwına járdem beredi. Watan, mádeniy hám tariyxıy miyras arqalı, shaxstıń psixologiyalıq hám sociallıq rawajlanıwında áhmietli orın ieleydi. Sol sebepli, watanga húrmet hám muhabbattı qalıplestiriw hám rawajlandırıw insanniń ruwxıy hám sociallıq rawajlanıwında tiykarǵı áhmietke iye.

PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR:

1. Watan túsiniǵiniń psixologiyalıq tiykarları boyınsha ilimiy maqalalar.
2. Milliy ózlik hám identifikaciya boyınsha izertlewler.
3. Mádeniy miyras hám tariyxıy waqiyalar tiykarında watanǵa baylanıslılıq haqqında ilimiy shigarmalar.